Wł Prof. Ocrapowski

N° 22.

Warszawa

22 maja / 3 czerwca 1868 r.



Wychodzi w każdą środę.

Redakcja przy ulicy Nowy Świat Nr. 28.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Cisza zaległa sfery polityczne: znaczących wiadomości brak prawie zupełny. Stąd jedni wnoszą że to cisza przed burzą, inni że się zabiera na pokój stanowczy. Sprzeczne są też objawy giełdowe: kursa papierów publicznych trzymają się bardzo mocno, a nawet rosną — wyjąwszy austriackie, zniżone z powodu obawy o podatek od renty; a z drugiéj strony brak interesów i gromadzenie kapitałów nieczynnych nietylko trwa, ale się jeszcze wzmaga. Przy ogólnéj ciszy w polityce są jednak rzeczy co wywołują drażliwe komentarze, — do takich należą: mowa króla pruskiego, sprawozdanie Niel'a o karabinach Chassepot i podróż księcia Napoleona.

W mowie tronowéj pruskiéj, dotąd pokojowo przedstawianéj, sama prasa pruska odsłoniła stronę dla Francji drażliwą, tłumacząc że wzmianka o poszanowaniu traktatów wcale się nie ściągała do traktatu pragskiego, ale do traktatów zaczepno-odpornych z rządami południowo-niemieckiemi.

Raport marszałka Niel'a o doskonałości nowéj broni francuskiéj i zupełném uzbrojeniu, podniesiony przez *France* (dziennik dworski) do znaczenia aktu dyplomatycznego, w pewnych sferach uchodzi za odpowiedź na mowę pruską.

Wreszcie podróż księcia Napoleona staje się faktem: książe 1 czerwca wyjechał z Paryża do Niemiec południowych, Wiednia, Pesztu, Bukarestu i Konstantynopola. Rozmaite téj podróży nadają znaczenie. Według jednéj wersji jest ona przeciwwagą poprzedniéj wycieczki do Berlina, która miała być daremną fatygą.

Wybory ogólne do Izby prawodawczéj nie mało intrygują publiczność francuską. Utrzymują, że w razie pokoju wybory odbędą się w tym roku, w razie zaś wojny będą odłożone. Otóż, na zapytanie kilku deputowanych, czy wybory nastąpią téj jesieni, cesarz miał powiedzieć: „Naraz wszystkiego robić nie można." Stronnictwo pokojowe mocno się tém zasmuciło; choroba ministra stanu Rouher'a i jakieś nieporozumienie w Tuilerjach, skutkiem którego mówią o zamierzonéj podróży cesarzowéj Eugenji do Islandji, dają mu również do myślenia.

Bilans banku francuskiego, w kierunku oddawna wiadomym, doszedł do nadzwyczajności: portfel zniżył się do 421/m. fr. — cyfry niższéj od składów (depozytów) prywatnych; fundusz metaliczny (1.177/m.) wynosi 70% zobowiązań wymagalnych.

Austrjacka komisja budżetowa proponuje—podatek od kuponów, tyle wstrętny kapitalistom, zastąpić przez *konwersję* przymusową długu krajowego na rentę 4%, — z wyjątkiem tytułów specjalnych, jak losy z r. 1839—54—60—64, pożyczka z r. 1864, obligacje hipoteczne i kredytu ruchomego, dług bankowy i in. Kupony losów procentowych i pożyczki 1864 mają ulegać podatkowi 25%; losy wygrywające płacić mają 25% od sumy wygranéj.

Włoski minister finansów przeprowadza swe plany podatkowe z pewném powodzeniem; w razie niepokrycia deficitu, oświadcza że zaproponuje podatek od wina. Czy nowe podatki dobrze się przyjmą, — to rzecz dalsza; tymczasem porządny bilans wpłynie na poprawę kredytu, i p. Cambray-Digny skorzysta z chwili dla zaciągnięcia pożyczki, — która, według pogłoski, będzie podpisana w Berlinie (?). Już dziś nawet kurs renty znacznie się podniósł ($52,^{10}$), a mienne na złoto spadło (10%).

Giełda warszawska notuje małe obniżenie listów zastawnych i likwidacyjnych, znaczne spadnięcie (o $1\frac{1}{2}$%) pożyczki premjowéj, a podwyżkę akcij dróg żelaznych, zwłasza terespolskiéj — o nowe 2% ($87\frac{1}{2}$).

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 25—30 maja 1868 r.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU: Poniedz. 25 maja	Wtorek 26	Środa 27	Czwar. 28	Piątek 29	Sobota 30	Stosunek do równi na 100
			R u b l e						
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500).	4	100	74,50	.	.	.	74,50	.	$74^1/_2$
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup..	4	75	.	.	.	.	102	.	136
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z. 300) z kup	5	45	.	.	.	.	51	.	$113^1/_3$
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	.	.	.	.	27	.	90
	5	30	.	.	.	.	32,75	.	$109^1/_6$
Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	.	.	.	.	*58	.	*58
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	64,90	64,80	64,70	64,80	64,67	64,67	$64^2/_3$
kupon.............	.	.	.	.	.	.	.	2	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)............	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	131,50	132	132	132	131	.	131
„ „ z 1866 r......	5	.	129	129	129	129	128	127	127
Metaliki (300) lutowe	4	100	100	100	100	100	100	100	100
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100,17	100,17	100,17	100,17	100,17	100,17	$100^1/_6$
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)..	5	100	82,50	.	.	.	.	.	$82^1/_2$
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000).	4	100	83,30	.	83,30	83,30	83,30	83,30	$83^1/_3$
„ „ „ ser. 2	4	100	75,30	75,55	75,45	75,60	75,42	75,42	$75^2/_5$
kupon............	.	.	.	.	.	.	.	$1,75^4/_9$	.
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	66	65,25	65,50	.	.	65	$108^1/_3$
„ „ W-B. (100. 150) ...	4	100	57,25	57,50	57,50	57,67	57,50	57,50	$57^1/_2$
„ „ Teresp. (100).....	5	100	86	86	86	86,25	86,50	87,50	$87^1/_2$
Obligacje „ „	5	100	86,50	86,50	86,50	86,50	86,50	86,50	$86^1/_2$
Akcje „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	80	80	80	80	80
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	.	.	.	.	118	.	$94^2/_5$
Obligacje „ „	$4^1/_2$	100	.	.	.	.	.	.	.
2. Wexle.									
Berlin........(Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	107,10	106,95	106,95	106,95	107,10	$107,17^1/_2$	$11^51/_2$
Gdańsk....... (100) „	.	92,857	.	106,80	.	106,80	.	$107,02^1/_2$	$11^51/_4$
Hamburg.....(M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	.	.	.	.
Londyn....... (Ł. 1) 3 „	.	6,304	.	.	.	.	.	$*7,32^1/_2$	$*116^1/_9$
Paryż ....(Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	.	.	.	.	*87,45	$*116^1/_{10}$
Wiedeń....... (Gul. 150) „	.	92,857	.	.	.	.	.	*93,75	$*100^9/_{10}$
Petersburg....(Rub. 100) 1 „	.	100	99,17	99	.	.	.	99	99
3. Monety.									
Półimperjał..................	.	5,15	.	.	.	.	5,96	.	$115^3/_4$
Napoleondor..................	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski..............	.	3	.	.	.	.	$3,42^1/_2$	.	$114^1/_6$
Rubel srebrny...............	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski................	.	0,92.857	.	.	.	.	$1,08^1/_2$	.	$116^6/_7$
Gulden austrjacki (papierowy)	.	0,62.906	.	.	.	.	$0,63^1/_2$	.	$102^1/_4$

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Londyn.	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Amsterd.
bankowa:	6%	2	$2^1/_2$	4	4	$2^1/_2$	3
giełdowa:	—	1 ($1^1/_2$)	$1^3/_4$ ($2^1/_4$)	4	$2^3/_4$	$1^3/_4$ (2)	3

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 23 maja	w ciągu tygodnia przyb. (+) ub. (—)	w d. 31 maja
	r u	b l	i
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Warsz.	1.726.978, 32	+ 138.534, 86½ — 98.187, 26½	1.767.325, 92
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Łodzi. .	282.079, 74½	+ 19.727, 40 — 22.210, 19	279.596, 95½
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Włocł.	179.671, 24	+ 20.671, 48½ — 17.982, 90	182.359, 82½
1. Skup: Portfel „ zagranicznych	45.491, 49	— 45.491, 49	.
2. Zaliczenia na papiery publiczne . . .	767.555, .	+ 19.235, . — 21.806, .	764.984, .
3. „ na zast. towarów (a) wełny .	172.439, 98	+ 1.948, 33 — 3.738, 23	170.650, 08
3. „ na zast. towarów (b) in. tow.	332.580, 78	+ 3.179, 62 — 7.299, 62	328.460, 78
4. „ „ kosztowności	808.486, 47½	+ 12.231, 24 — 9.853, 35	810.864, 36½
5. Otwarte kredyta	4.792.115, 56½	+ 609.922, 87 — 670.236, 45½	4.731.801, 98
6. Kasa: Monety srebrne	2.617.662, 92¼	— 2.698, 31½	2.614.964, 60¾
6. Kasa: „ złote	43.924, 52½	.	43.924, 52½
6. Kasa: Bilety Banku Polskiego	889.035, .	+ 43.400, .	932.435, .
6. Kasa: „ Kred. Cesarstwa	1.846.103, .	— 393.896, .	1.452.207, .
Łącznie (6)	5.396.725, 44¾	— 353.194, 31½	5.043.531, 13¼

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 21/22 maja 1868 r.

STAN CZYNNY

	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n k ó w	
Fundusz metaliczny	1.177.191675	519.724075
Portfel	421.364689	} 484.118100
Zaliczenia na złoto i rozm.	73.833564	
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in.	80.249200	331.942400
Dług skarbu i inne wart. .	162.002946	375.000000
	1.914.642074	1.710.784575

STAN BIERNY

	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n k ó w	
Bilety w obiegu	1.194.454725	598.128750
Przekazy z term. kilkod.	34.397452	11.993125
Rachunki bieżące prywatne	445.504035	508.023650
Rachunki bieżące skarbowe	7.589150	151.025150
Kapitał zakładowy	182.500000	} 363.825000
Zysk do kapit. doliczony	7.044776	
Inne bierniki	43.151936	77.788900
	1.914.642074	1.710.784575

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **Skup (eskonta) na 2%.**

Dziennik angielski *Edinbourgh Revew* ogłosił pod tytułem *Dwa od sta*, artykuł będący w związku z podanym przed 3-ma laty p. t. *Siedem od sta*. Oba te artykuły, chociaż niepodpisane, wyrażają opinje znakomitego finansisty, Goschen'a, a nadto samo pismo w którém zostały umieszczone daje im pewną powagę. Dla tego treść ich w krótkich słowach zamieszczamy — według relacji p. Juglar (*Journal des Économistes*).

W pierwszym artykule 1864 r. autor badał przyczyny dla jakich bank angielski utrzymywał przez rok cały stopę skupu na 7%. Główną przyczynę wysokości stopy upatrując w wielkiém żądaniu i potrzebie kapitałów, utrzymywał on że wysokość ta bę-

dzie trwałą i że wiele czasu upłynie zanim można będzie powrócić do umiarkowanéj stopy 3%.

Rok 1867 był więc dla niego niespodzianką. Rok ten, mówi on, zadał fałsz zarówno teorji jak doświadczeniu: na całym prawie kontynencie europejskim skup zniżył się do 2%, — czego nawet p. Pereire w bujnéj swéj wyobraźni marzyć nie śmiał. Pomimo wysokie ceny zboża we Francji i w Anglji, złoto przypływa do kas bankowych;— dla czego więc, w tak sprzyjających ku temu okolicznościach, kapitały dziś są nieruchome, pożyczki mało poszukiwane? Wbrew teorji, zniżenie stopy skupu nie wpływa na ożywienie interesów. Powszechna nieufność towarzyszyła ogólnemu ścieśnieniu przemysłu i handlu. Przesilenie w Anglji odbiło się w upadku wielu spółek (Joint stock companies); we Francji ruina Kredytu ruchomego nastąpiła w obec obfitości złota. Kapitał ofiarowany jest na 2% a nawet niżéj.

Cóż to wszystko znaczy? Czy spekulacja ucieka przed kapitałem, czy kapitał przed spekulacją? Nagromadzenie złota w kasach banków francuskiego i angielskiego nieoznacza wcale takiéj obfitości kapitału rozrządzalnego, lecz tylko zastąpienie w obiegu monety biletami. Począwszy od końca r. 1866 obieg biletów trzyma się na niepraktykowanéj wysokości. Jak pogodzić ten wzrost cyrkulacji bankowéj z ogólnym zastojem interesów? Upadek kredytu jest jedyném tłumaczeniem tego zjawiska. Wexel i chek nawet straciły swe znaczenie; każdy, pod wpływem powszechnéj nieufności, woli bilet bankowy.

Tak więc fundusz metaliczny banków nie daje wcale pojęcia o kapitale rozrządzalnym, nieczynnym. Skup jest wprawdzie na 2%; ale stopa ta służy tylko dla wexli krótkoterminowych i pierwszorzędnych; przy innych warunkach kapitał jest drogi: kredyt ziemski, rządowy, przemysłowy i t. d., — każdy ma stopę sobie właściwą.

Stopa procentowa papierów publicznych zmienia się właściwie z ich kursem, — a mianowicie w stosunku odwrotnym. Otóż kursa te we Francji i Anglji mało się różnią od kursów z r. 1864, tak iż różnicę stopy procentowéj papierów publicznych przyjąć można dla Anglji na $\frac{1}{7}$%, dla Francji na $\frac{1}{4}$%, gdy tymczasem stopa skupu poniżyła się o całe 5% (z 7 u na 2%). W innych państwach europejskich kursa papierów publicznych są nawet obecnie niższe, a zatém stopa % wyższa niż w r. 1864. Oczywiście więc stopa procentu i skupu są to rzeczy różne i wzajemnie od siebie niezależne.

Skąd jednak pochodzi obfitość kapitałów, poruszających się w jednym określonym kierunku? Czy są one wynikiem osiągniętych zysków i oszczędności? Wcale nie: są one tylko objawem przewagi podaży nad żądaniem. Kapitał, doznawszy szwanku w zbyt śmiałych przedsięwzięciach, stał się bojaźliwym. W operacji skupu poszukiwano pierwéj wysokości stopy, — dziś głównie chodzi o pewność papieru. Zakłady jak dom Overend-Gurney i Kredyt Ruchomy, wsiąknęły znaczną część kapitałów rozrządzalnych, pośrednicząc w przejściu ich do rąk ludzi nieoględnych.

Nie należy zapominać, że jak stopa skupu i stopa procentowa są dwie całkiem różne rzeczy, tak też istnieją dwa odrębne targi pieniężne: kapitał szukający umieszczenia na czas krótki, w formie wexli, nie szuka wcale innych wartości, i nawzajem. To też pewne administracje, spółki, gdy mają trudność w dostaniu długoterminowych pożyczek na akcje i obligacje, uciekają się do innéj formy kredytu — bezterminowego, za pomocą emisji biletów. Tym sposobem zjawia się na targu papier wcale różny od handlowego, który zamiast przeznaczonego na sprzedaż towaru, reprezentują własność niezbywalną, żadnéj realizacji terminowéj nie ulegającą,—kiedy przeciwnie papier handlowy jest właściwie przekazem terminowym, jak gdyby mostem łączącym kupno ze sprzedażą. Bilet obiegowy jest długiem ciągłym, i czém trudniejsze są czasy, tém więcéj jest żądany,—stąd sztuczne podwyższenie stopy skupu; emisja wreszcie przechodzi granice i następuje przesilenie, ruina.

Obecnie przy stopie 2%, znikają owi wierzyciele bezterminowi,—co jednak nie znaczy że ich żądania są zaspokojone, lecz przeciwnie, że są odrzucone, że trwożliwy kapitał od nich się odwraca. Przy ogólnym zastoju, nie mając odpływu za granicę, a w kraju pozbawiony jednéj klasy papierów, kapitał kieruje się głównie do skupu,—nic zatém dziwnego nie przedstawia niska jego stopa 2%.

Ale dlaczegóż, kiedy kapitał skierował się do skupu wexli, operacja ta wcale z tego nie korzysta, zastój jest ogólny? Tu jeśli sądzić z cyfr wywozu i przywozu, potrzeba zwrócić uwagę nie na samą *wartość*, lecz i na *ilość*. Zniżenie bowiem cen mogłoby dać w rezultacie pozorne tylko zmniejszenie. Ruina spekulantów może niéraz odpowiadać korzyści masy spożywców.

Rzeczywistą przyczyną zniżenia skupu na 2% jest zaniedbanie interesów terminowych; razem z ożywieniem interesów ustał ruch monety, która leży w bankach, przostawiając pełnienie funkcji obiegu w kraju biletom, zastępującym papier handlowy (wexle) którego ilość jest bardzo niedostateczna do załatwienia rozrachunków bieżących.

Od lat 40, mówi autor, nie byliśmy w tak złych okolicznościach; pod wpływem strat doznanych i obawy o przyszłość, nikt nie chce być związany; mniéj jest pożyczek, mniéj kredytu,—mniéj potrzeba monety. Interesa w uśpieniu, kapitał zaniedbany, nieczynny; dla tego skup jest na 2%.

— **Kredyt na kupno owiec.** Na zasadzie postanowienia Komitetu Urządzającego, Bank Polski otwiera kredyt dla tutejszych właściciel i owczarń na kupno tryków rasy Negretti w owczarni zarodowéj w dobrach Okęcie pod Warszawą, a to na mocy świadectw Naczelników powiatu, takich jak na kredyt na kupno machin rolniczych,—byleby wysokość tego kredytu, łącznie z uzyskanym już kredytem na machiny, nie przenosiła 3 razy wziętego podatku gruntowego, głównego jeżeli ruchomości są ubespieczone, a $1\frac{1}{2}$ raza w razie nieubespieczenia.

W drukarni Gazety Polskiéj.

Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.